

Tilgjengelighetskampens mange fasetter

- **KRONIKK**
Sindre Falk, medlem av NRKS brukerutvalg
og leder av HLFs døvblittutvalg

Tilgjengelighetsprinsippet er idéen om at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i samfunnet på lik linje med funksjonsfriske. Vi skal kunne arbeide, komme oss fra A til B, følge nyhetsbildet eller la oss overvelde av teaterets magi.

Dette er på mange måter selve kjernen i alt HLF jobber med. Enten det er gjennom kunnskapsoverføring (for eksempel likepersonarbeid eller kurs) eller arbeid opp mot myndighetene i ulike sammenhenger.

Det handler om å gi mennesker de redskaper og den kunnskap som trengs for å kunne habiliterer seg selv. Det handler om å sikre rettigheter, enten det er tilgang på høreapparater, teksting på tv eller vern mot diskriminering. Jeg vil argumentere at selv trivelige sosiale utflukter med lokallaget faktisk er en del av dette store arbeidet. Å skape arenaer hvor mennesker kan møtes, lære, utveksle bidrar til å styrke sosial kompetanse og selvtillit. Det kan være habilitering dét også.

Aktiv deltakelse

Det er verd å registrere nyansene. Å oppnå tilgjengelighet handler ikke bare om at andre skal tilpasse seg oss. Det handler også om at vi må ta ansvar for oss selv. Vi må både jobbe med storsamfunnet og vi må både overføre og erverve kunnskap. Kunnskap om alt fra hvordan hjelpemidler fungerer til hva lover og regler faktisk betyr og medfører.

Et eksempel på hvordan vi som organisasjon kan jobbe opp mot storsamfunnet og myndighetene og få på plass konkrete tilgjengelighetstiltak er gjennom deltakelse i et betydelig antall råd og utvalg, både nasjonalt og lokalt. Jeg representerer HLF i NRKs Brukerråd. Brukerrådet er et nytt organ hvor et bredt spekter av brukerbaserte interesseorganisasjoner er invitert til å gi innspill om NRKs tilbud på alle plattformer.

Hørbarhet og teksting

For oss i HLF er det to konkrete tilgjengelighetstiltak som peker seg ut i forhold til tv og radio. God hørbarhet, altså tale som er tydelig uten for mange forstyrrende elementer er et av dem. Det andre er teksting. Samlet sett bidrar disse to tiltakene til at svært mange med nedsatt hørsel faktisk kan få en rimelig god seer- og lytteropplevelse.

Det er fort gjort å tenke at god hørbarhet er en selvfølge med den teknologi og kunnskap vi har i vår tidsalder. Slik er det dessverre ikke, og det viser den tidvis store klagestrømmen NRK mottar på sitt tilbud.

Programmene har blitt mer komplekse ettersom tv-mediet har modnet. Teknologien har gjort det lettere for produsentene å introdusere elementer som dessverre i noen tilfeller kan virke forstyrrende. Tidspresset er større og langt mer går «live». I tillegg er man ikke på produsentnivå

alltid bevisst på at sendinger også skal være tilgjengelige. Tilrettelegging av tv- og radiosendinger handler derfor både om tekniske utfordringer og kompleksitet så vel som om holdninger og kunnskap.

Langsiktig arbeid

Mitt inntrykk fra møtet med produsenter, fagfolk og ledere på alle nivåer i NRK er at man er stolte av de produktene man leverer. Stolte av yrket og jobben sin. Ja, stolte av å jobbe i Rikskringkasteren. Saklig og konstruktiv fremlegging av problemstillinger og forslag blir hørt og respektert. Men, å lage tv- eller radiosendinger involverer mange mennesker og det vil kreve langsiktig og fokusert arbeid over tid for å gjøre det å automatisk tenke tilgjengelighet til en ryggmargsrefleks.

Konstruktiv dialog

Arbeidet i Brukerrådet medfører møter med mange dyktige brukerrepresentanter og fagpersoner, noe som gir innsikt i tilgjengelighetsutfordringene til en rekke ulike brukergrupper. Dette er nemlig noe av det som er mest spennende med arbeidet i rådet.

Mange tilgjengelighetstiltak er til hjelp for mennesker med svært ulike typer funksjonsnedsettelse. Vi legitimerer, styrker og nyanserer i mange tilfeller hverandres argumentasjon på en aldeles herlig måte.

Jeg må berømme NRK for å ha tatt imot oss representanter på en forbilledlig måte. Enhver brukerrepresentantrolle handler først og fremst om gjensidig dialog, ikke kompromissløse krav. Oppgaven til råd og utvalg er først og fremst å rådgi besluttsende organer i organisasjoner/virksomheter. Manglende besluttsende myndighet kan oppleves som tamt. Imidlertid så er muligheten til å påvirke beslutningsprosesser og til å bli hørt en verdifull mulighet og må anvendes konstruktivt.

Ringvirkninger

Et spørsmål jeg ofte får i møte med våre medlemmer er «hva med kanal X eller Y? De gjør så og så og jeg får ikke med meg noe». Det er et spørsmål det ikke er enkelt å svare på, for selv om NRK er en stor aktør, så er kringkasteren bare én av en rekke betydelige aktører i dagens medielandskap.

NRK er likevel den eneste aktøren med et tydelig mandat og en klar oppgave. NRK er Rikskringkasteren og skal nå ut til og være tilgjengelig for så mange som mulig. Når NRK viser hvordan det skal og kan gjøres, så legger det et press på politikere og myndigheter, og det legger et press på de kommersielle aktørene.

Det er mange som har et kritisk syn på NRK-lisensen. Dette er ikke en debatt vi i HLF blander oss direkte inn i. Det er likevel helt klart at uten Rikskringkasteren så hadde vi med nedsatt hørsel hatt et langt dårligere og mindre tilgjengelig tilbud. Vi ville mistet den for mange viktigste kilden til nyheter, underholdning og kultur. Uten et NRK ville vårt arbeid for tilgjengelige medietjenester vært mye mer utfordrende.

Det er derfor etter mitt syn ønskelig at NRK inntil videre bør bestå med solid kapasitet og finansiering. Vi kan bare håpe at Stortinget gir Rikskringkasteren trygge rammer.

Grunnleggende verdier

Det vi ikke må la myndighetene glemme, er at funksjonsutfordringer ikke bare gjelder noen raringer borti en krok. Det handler om direktøren nede på bruket som har gått gradene fra gulvet og opp. Det handler om kassadama på Kiwi. Det handler om lille, søte Kristin med musefletter på åtte år. Det handler om NAV-eren som bare ikke får livet tilbake på skinner igjen. Det handler om noen vi *alle* kjenner.

Slik jeg forstår det så handler tilgjengelighet om de grunnleggende verdiene samfunnet vårt er tuftet på. Det handler om menneskers mulighet til å bli og å være alt de kan bli. Til å kunne utnytte og få utløp for sitt potensiale. Mangel på tilgjengelighet frarøver landet vårt verdifulle ressurser og er et samfunnsøkonomisk minusregnskap.

Solidarisk arbeid

Å oppnå bred og konsekvent tilgjengelighet er en kamp vi aldri vil bli ferdige med og det krever at vi, både på individplan og som organisasjon, er vårt ansvar bevist og tenker solidarisk. For vi kjemper en kamp, ikke bare for oss selv og våre medlemmer. Men også for de hundretusener hørselshemmede vi vet kommer og indirekte for alle mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Det er så lite som egentlig skal til og så mye glede, verdighet og livskvalitet som man kan gi mennesker ved å tilpasse samfunnet. Tilrettelegging gir tilgjengelighet og tilgjengelighet gir mulighet og sjanse til å delta!